

1. **ชื่อผลงาน :** การพัฒนาแนวทางการป้องกันการตกเลือดหลังคลอดโรงพยาบาลหนองสูงศรี
2. **ชื่อเจ้าของผลงาน** นางวาสนา โคตรศักดิ์ และนางสาวอัญชลี ภูมิศรี
3. **ชื่อผู้นำเสนอผลงาน** นางวาสนา โคตรศักดิ์ และนางสาวอัญชลี ภูมิศรี
4. **สถานที่ติดต่อกลับ** งานห้องคลอด โรงพยาบาลหนองสูงศรี โทรศัพท์ 0934785550
5. **บทนำ**

การตกเลือดหลังคลอดเป็นภาวะแทรกซ้อนทางสูติกรรมที่พบได้บ่อย เป็นสาเหตุการเสียชีวิตและทุพพลภาพของมารดาหลังคลอด ทำให้ออนโรงพยาบาลนานขึ้น และส่งผลเสียต่อความสามารถของมารดาในการดูแลทารก จากสถิติปีงบประมาณ 2556-2559 พบมารดาตกเลือดหลังคลอดจำนวน 5 ราย, 6 ราย, 4 ราย และ 3 ราย ตามลำดับ จากการทบทวนอุบัติการณ์พบว่า สาเหตุของการตกเลือดหลังคลอดส่วนใหญ่ร้อยละ 80 มาจากมดลูกหดตัวไม่ดีซึ่งมีความสัมพันธ์กับมารดาที่มีภาวะซีด คลอดทารกตัวโต มดลูกหดตัวไม่ดีขณะระอคลอด เคยคลอดทางช่องคลอดมากกว่า 4 ครั้ง และมีประวัติเคยตกเลือดหลังคลอด ในจำนวนนี้มีมารดาตกเลือดหลังคลอดที่เสียเลือดมากกว่า 1000 ml. จำนวน 8 ราย คิดเป็นร้อยละ 44.44 ได้รับการรักษาด้วยการให้เลือด 6 ราย คิดเป็นร้อยละ 75 จึงเห็นว่าการค้นหามารดาที่มีความเสี่ยงต่อการตกเลือดหลังคลอด การวางแผนป้องกัน และการรักษาที่รวดเร็ว สามารถลดอัตราและความรุนแรงของการตกเลือดหลังคลอดได้

6. วิธีการดำเนินงาน

พัฒนาระบบการเฝ้าระวังภาวะตกเลือดหลังคลอดของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังนี้ งานฝากครรภ์มีการพัฒนาทักษะเจ้าหน้าที่ในการดูแลหญิงตั้งครรภ์ที่มีความเสี่ยงสูง เมื่อหญิงตั้งครรภ์มารับบริการฝากครรภ์ที่แผนก ANC งานฝากครรภ์จะคัดกรองมารดาทุกราย เมื่อพบมารดาที่มีความเสี่ยงต่อการตกเลือดหลังคลอดจะได้รับการเฝ้าติดตาม แก้วไข่งส่งปรึกษาแพทย์หรือสูติแพทย์เพื่อตรวจ Ultrasound ประเมินความเสี่ยงมารดาในไตรมาสที่ 1 และ 3 และส่งต่อข้อมูลให้งานห้องคลอด เมื่อมารดาคลอดที่ห้องคลอด งานห้องคลอดจะคัดกรองมารดาแรกรับทุกรายเพื่อประเมินระดับความเสี่ยงต่อการตกเลือดหลังคลอด และประเมินต่อเนื่องระหว่างระอคลอด เมื่อพบมารดาที่มีความเสี่ยงแพทย์จะมาประเมินมารดาในกลุ่มนี้ที่ห้องคลอดทุกราย มารดาที่มีความเสี่ยงต่อการตกเลือดหลังคลอดจะได้รับการดูแลตามระดับความเสี่ยงต่ำ ปานกลาง หรือสูง ขณะคลอดมีการประเมินการสูญเสเลือดอย่างแม่นยำ เมื่อมีการตกเลือดเกิดขึ้นจะใช้แนวปฏิบัติการรักษาภาวะตกเลือดหลังคลอดที่ได้มาตรฐาน งานเภสัชจะจัดหาที่ใช้ในภาวะฉุกเฉินเช่น Cytotec , Nalador , Methergin งาน Lab และ Blood bank จะเตรียมเลือดให้พร้อมและสามารถให้เลือดได้ภายใน 30 นาที ที่ห้องหลังคลอดมีมาตรฐานการเฝ้าระวังการตกเลือดหลังคลอดทั้งมารดาในกลุ่มเสี่ยงและไม่ใช้กลุ่มเสี่ยง มีการให้ความรู้ในการสังเกตอาการตกเลือดทั้งขณะอยู่โรงพยาบาลและเมื่อกลับบ้าน ก่อนจำหน่ายมารดากลับบ้านมารดาจะได้รับแผ่นพับความรู้การปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันการตกเลือดหลังคลอดทุกราย มีการนัดติดตามตรวจหลังคลอด 2 สัปดาห์ที่ห้องคลอด นอกจากนี้งานห้องคลอดจะประเมินและพัฒนาทักษะเจ้าหน้าที่ในการดูแลหญิงตั้งครรภ์เสี่ยงสูง

และทักษะการช่วยคลอดเพื่อป้องกันการตกเลือดหลังคลอดควบคู่ไปด้วย และเมื่อพบอุบัติการณ์มีการทบทวนร่วมกัน ทั้งทีมสหวิชาชีพเพื่อค้นหาสาเหตุและพัฒนาแนวทางการดูแลรักษาอย่างสม่ำเสมอ

7. ผลการศึกษา

อุบัติการณ์ ปีงบประมาณ	ก่อนการพัฒนา				หลังการพัฒนา		
	2556	2557	2558	2559	2560	2561	2562 (ต.ค.-เม.ย.)
จำนวนมารดาตกเลือดหลังคลอด(ราย)	5	6	4	3	2	2	1
- เสียเลือด 500-1,000 ml	3	4	2	2	1	2	1
- เสียเลือด > 1,000 ml	2	2	2	1	1	0	0
อัตราการตกเลือดหลังคลอด (ร้อยละ)	1.43	1.82	1.71	1.50	1.08	1.2	1.06
อัตราการให้เลือด (ร้อยละ)	40.0	16.67	50.0	66.67	0	0	0
อัตราการตายจากPPH (ร้อยละ)	0	0	0	0	0	0	0

8. อภิปราย สรุป และข้อเสนอแนะ

งานห้องคลอดได้มีการพัฒนาแนวทางการป้องกันการตกเลือดหลังคลอดอย่างต่อเนื่อง ในปีพ.ศ. 2560 ได้นำเครื่องมือคัดกรองความเสี่ยงต่อการตกเลือดหลังคลอด การป้องกันและรักษามารดาที่มีภาวะตกเลือดหลังคลอดของโรงพยาบาลราชวิถี มาปรับให้เหมาะสมกับบริบทของโรงพยาบาลหนองกุงศรีและพัฒนาเป็นแนวปฏิบัติใหม่ที่มีมาตรฐาน มีความละเอียดชัดเจน ใช้งานง่ายมากกว่าแนวปฏิบัติเดิมที่ต้องอาศัยความรู้และความเชี่ยวชาญของเจ้าหน้าที่แต่ละคน ซึ่งผลลัพธ์ของการใช้แนวทางการป้องกันการตกเลือดหลังคลอดนี้สามารถลดอัตราและความรุนแรงของการตกเลือดหลังคลอดได้จริง เจ้าหน้าที่มีความพึงพอใจและจะใช้แนวปฏิบัตินี้ต่อไปเพื่อดูแลมารดาตั้งครรภ์ มารดาคลอด และมารดาหลังคลอดให้ได้รับการบริการที่มีความปลอดภัยสูงสุด

9. เอกสารอ้างอิง

กรมการแพทย์. Risk identification and management by admission record. ในเอกสารการอบรมเชิงปฏิบัติการการทำหัตถการทางสูติกรรมฯ.โรงพยาบาลราชวิถี. กรุงเทพฯ, 2560

กอบกาญจน์ศรีประสิทธิ์. การพยาบาลผู้รับบริการหลังคลอดที่มีภาวะแทรกซ้อน . ภาควิชาการพยาบาลสูติศาสตร์นรีเวชและผดุงครรภ์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ , 2541.

อภิรยา พานทอง . การดูแลสตรีตั้งครรภ์ที่มีภาวะแทรกซ้อนในระยะตั้งครรภ์และคลอด . ในเอกสารประกอบการสอนการพยาบาลและผดุงครรภ์, 2543.